

5. Torsdag den 6. december 1990

Til stede var 84 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæst: Stud.ing. Nikolaj Rosing. Udenlandske medlemmer: Yngve Öhrn, USA; John S. Avery, Gillian Fellows-Jensen, Abraham Pais og Christopher Toll, alle København.

Klaus Bechgaard: Molekylære omskiftelse

En række molekyler kan ved udefra kommende signaler (lys, kemiske signaler etc.) bringes til at skifte mellem to stabile tilstande. Hvis man ønsker at udnytte sådanne processer i molekylære transistorer, må man først overveje en række fundamentale problemer. I meddelelsen beskrives en klasse af nye, syntetiske molekyler, som kan bringes til at skifte tilstand ved hjælp af lys. Lyset inducerer en ladningsoverførsel mellem to dele af et udstrakt molekyle. Molekylet kan således veksle mellem to tilstande, en upolær form og en ionisk form. Mulighederne for og vanskelighederne ved at frembringe materialer til optiske hukkommelser v.h.a. disse molekyler diskuteredes.

Sten Ebbesen: Om at drive videnskab med sofismer. Analytisk filosofi i Middelalderen

I vort århundrede har filosoffer og lingvister ofte benyttet særlige sætninger som udgangspunkt for diskussion. Et berømt eksempel er Russell's *Den nuværende konge af Frankrig er skaldet* (sagt mens Frankrig er en republik). I vesteuropæisk middelalder var det ikke blot almindeligt at interessere sig for sådanne særlige sætninger, det var institutionaliseret; ved Universitetet fandtes der særlige kurser i emnet. 'Sofismer' var tidens navn for sætninger, hvis sandhedsværdi ikke umiddelbart kan afgøres, blot fordi man kender de relevante fakta om verden, eller hvis grammatisk rigtighed ikke umiddelbart kan afhøres, blot fordi man kender grammatikkens normale regler.

Betydningsanalyse var fundamentet for middelalderens akademiske filosofi med dens stræben efter teoretisk konsistens. Det var god krigskunst af humanisterne at rette skytset mod sofismestudiet.

6. Torsdag den 10. januar 1991

Til stede var 75 medlemmer. Præsident Erik Dal, fg. sekretær Poul Lindegård Hjorth. Gæster: Fru Vreni Grane, Lise Fremm. Udenlandske medlemmer: John S. Avery, David Bridgwater, Gillian Fellows-Jensen og Abraham Pais, alle København.

Præsidenten mindedes Selskabets tidligere arkivar, cand.theol. Asger Lomholt (2.8.1901-26.12.1990) med følgende ord:

Fysikeren Martin Knudsen, der var Selskabets sekretær i en menneskealder fra 1917, havde en svært astmatisk søn, der kun kunne modtage hjemmeundervisning. En student, der havde været på tale som lærer, fortalte en dag på frokoststuen en kammerat, at han ikke ville overtage dette hverv, og tilføjede: »Var det ikke noget for dig, Lomholt?« Svaret

var Jo – for stud.theol. Asger Lomholt havde mistet sin far i gymnasieårene og havde god brug for indtægten.

Det blev hans skæbne at blive knyttet til Martin Knudsen. Et år før sin embedseksamen i 1926 blev Asger Lomholt ansat her i Selskabet, i 1928-38 desuden ved De Internationale Havundersøgelers Hydrologiske Afdeling. Det er tankevækkende, at det endnu dengang ikke var et heltidsjob at lede Selskabets sekretariat, for det var, hvad Lomholt gjorde i et fuldt halvt århundrede 1925-1975 med skiftende betegnelser som assistent, fuldmægtig, arkivar – naturligvis med bistand, fra 1971 af efterfølgeren fru Lise Fremm.

Dette livsværk førte til en sjælden grad af identifikation mellem manden og stedet. Det følte arkivar Lomholt selv, og det følte vist de fleste, der kendte ham og internt eller udefra søgte de kyndige råd, han på sin lidt kantede måde hjælpsomt uddelte. Ingen kunne skrive ordet *Selskabet* så tit og med så stort S som Lomholt. Ingen har da heller haft så god brug for ordet. Til 200-års jubilæet skrev Asger Lomholt det første af de fem vægtige bind *Samlinger til Selskabets Historie* – genoptrykt for få år siden. Det sidste bind, med den vigtige registrant over manuskripter og tegninger i arkivet, kom først 1973, alt med Carlsbergfondets støtte. Fortsættelsen 1942-75 findes i manuskript som grundlag for vore nu arbejdende historikere. Mindre publikationer føjede sig til, deriblandt bogen *Lærdomsmosaik*, som Bianco Lunos Bogtrykkeri udgav i 1962 efter 125 års samarbejde med Selskabet; bogen kan opfattes som en ekstrakt af kæmp værket. Det forstår sig, at Asger Lomholt også redigerede de 50 årgange af Oversigten.

Men man skal ikke glemme, og i det daglige interne arbejde er det heller ikke let at glemme, at forudsætningen for det store, tæt dokumentariske værk var en påkrævet detaljeret ordning og registrering af alt forefaldet, lige fra de små punkter uden bilag i hvert enkelt mødes protokol til de største aktstykker og videnskabelige manuskripter. Arkivvæggen og kartoteket i arkivrummet er vidnesbyrdene derom, stadig overvåget af et fotografi med Lomholts tunge og alvorlige træk, og vi arbejder stadig for at holde apparatet à jour, bl.a. fordi vi ikke siden Lomholts tid har overkommet at have register i hver Oversigt.

Endnu har en rund tredjedel af Selskabets medlemmer været indvalgt før Lomholts afgang. Men mange flere har set ham som de skiftende præsidenters faste gæst ved møderne, indtil han og verden, først hjemme og siden på plejehjem, efterhånden tabtes for hinanden.

Nu, få dage før og efter årsskiftet, døde og begravedes Asger Lomholt

på vej til 90-års-dagen og krondiamantbrylluppet. Hans tre børn talte i kirken eller i hjemmet og tegnede et for vore medlemmer ukendt billede af den traditionelle, men ofte muntre familiefader, der trøstigt gik i spidsen for familiens mange og meget lange traveture, gerne ad stier og sære genveje – en modsætning til de lange arbejdsdage og -aftener, som under spærretid op imod jubilæet i 1942 til tider blev til overnatning i sekretariatet; arkivaren kunne jo ikke flytte arkivalierne til villaen i Valby.

Asger Lomholts karakterfulde personlighed er uløseligt forbundet, ikke blot med den femtedel af Selskabets historie, som han aktivt var med til at lede, men med hele Selskabets og dermed dansk videnskabs historie og perspektiv. En hengiven, men ikke selvudslettende traditionsbærer er død, en stor og kundskabsrig arbejder, naturligt hædret med Selskabets Guldmedalje i 1961 og med Ridderkorset af Dannebrog, 1. grad.

Selskabet vil hædre og bevare Asger Lomholts minde.

Jens Peder Dahl: Noget om faserum

De mulige bevægelsestilstande af et fysisk system henføres traditionelt til et såkaldt faserum. Kvantemekanisme og klassisk-mekaniske faserum er fundamentalt forskellige, men for kvantemekaniske systemer, der har klassiske analoger, er det ikke desto mindre muligt at konstruere en nær korrespondens mellem de to typer rum. Udnyttelsen af denne korrespondens har vist sig nyttig for beskrivelsen af en række atomare og molekylære problemstillinger. Dette blev illustreret gennem nogle simple eksempler.

Leif Grane: Johann Reuchlin – Erasmus af Rotterdam – Martin Luther

I årene 1518-1520 befandt de tre nævnte personer sig alle i konflikt med universitetsteologerne og tiggermunkene. Både venner og fjender var tilbøjelige til at se dem under eet, skønt de i virkeligheden forfulgte forskellige mål. Denne opfattelse blev skæbnesvanger for Reuchlin, bragte Erasmus i en vanskelig situation og gav Luther et nødvendigt pusterum inden det endelige brud med Rom 1520-1521. Erasmus var, langt mere end man sædvanligvis har indset, en nøglefigur i disse års opgør.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Mundtlige forslag til medlemsindvalg, jf. Vedtægternes paragraffer 4-7 og forretningsordens paragraffer 2-5 (84 indenlandske medlemmer, 92 udenlandske).
2. Nedsættelse af bedømmelsesudvalg til udtalelse om forestående modtager af Selskabets prismedalje.
3. Eventuelt.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Nedsættelse af bedømmelsesudvalg til udtalelse om forestående modtager af Selskabets prismedalje.
2. Eventuelt.